

Amicul Școalei

Revistă pedagogică — culturală — socială.

Organul oficial al Revizoratului școlar, al Comitetului școlar județean și al Asociației învățătorilor din județul Alba de jos.

Apare săptămânal sub îngrijirea Dlui Revizor școlar

MARIAN SASU.

Abonament :

120 lei pe an pentru membrii corpului didactic, iar pentru comitele școlare și partic. 150 lei.
Redacția și Administrația la biroul Revizoratului școlar — Aiud.

Insertiuni și reclame

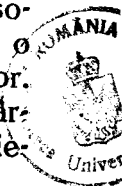
se publică după tarif. — Scrisori nefrancate nu se primesc. — Manuscrisurile nu se înapoiază.

Un număr 3 lei.

Dascălul de ieri.

Când ne aducem aminte de soartea mașteră din trecut a învățătorului confesional, un fior străbate sufletul și lacrimi ne mijesc în ochii tuturor. Nu-i peană și glas, ca să poată prinde destul de lapidar calvarul de martiraj al acestor mucenici modești ai neamului românesc.

Ca o fantomă urită ne apar, comisarii regali de pe vremuri, cari presidau examenele de capacitate dela Blaj și Sibiu. Mulți frați colegi o vieață nu au putut obține diploma de învățător din pricina examenului la limba maghiară. Cei trecuți la examen, numai după ce au ieșit în vieață, au putut gusta miseriile învățământului confesional primar. Cu salariul de 600 coroane solvit câne cânește, în o sală nenicapetoare, cu ferestre stricate și fum, cei mai mulți frați și-au dat duhul, înainte de a ajunge vrâsta de 40 ani. Au picat ca niște adevărați eroi, în brazda de muncă a neamului. Cantor-învățătorul din trecut, sub raportul medieului social nenorocit, în care a trăit, trebuia să depună o muncă uriașă de carte și îndrumare pentru popor. Deasupra lui, nu o sabie a lui Damocles, ci zece atârșeau. Căci era intelectualul cel mai nesocotit al societă-

tății și al statului. Redus la minimum de salar dintre toți funcționarii, mai era și supusul futuror : al protopopului, preotului, care era și directorul școlar, notarului, inspectorului și poporului. Nu e mirare, dacă acest dascăl a devenit o fire sfioasă, modestă până la servilism.

Notarul comunal și unii din preoți din interese meschine, ori invidie făceau neplăceri acestui dascăl nenorocit. Cunosc cazuri, când preotul și notarul a denunțat pe învățător inspectorului, că e iredentist și colaborator la ziarele naționaliste. A venit legea draconică a lui Apponyi, școlile să închideau cu sutele, mulți învățători rămaseseră pe drumuri.

După această lege, învățătorul fuse la discreția inspectorului maghiar, care reprezinta ideea de stat în ținuturile românești. In astfel de tirănie medievală a trăit dascălul român din Ardeal până în ziua învierii naționale. A fost o clasă neindreptățită și apăsată de toți factorii în administrația fostului stat ungar și durere în multe cazuri și de forurile lui bisericești. A trebuit se ai apfitudini uriașe de psihologie a oamenilor și un simț înalt de tact și chibzuință, că să poți indestuli, cu acomodarea ta pe toți superiorii, de multe ori dușmani, și împiedecători în munca desinteresată și grea, ce trebuia se o desăvârșești pentru popor.

Dar tocmai aceasta mediu de oprimare a format tipul vechiului dascăl ardelean, fanatic, dârz, cinstit și încrezător în viitorul neamului său. Colegii noștrii mai vechi, ar trebuie să-și scrie impresiile în acest ziar, precizând peripețiile școlii profesionale și a dascălilor din trecut. Sigur, in o formă de mică statistică, arătând progresul, ce s'a făcut în școli și toată dezvoltarea culturală și economică a poporului de sub conducerea sa. E o datorie socială a fiecărui coleg, se contribuie cu ceva la istoria frământarilor învățământului primar, din fosta Ungarie, ca să se știe, ce muncă a depus acest dascăl în decursul veacului trecut aici în Dacia superioară, ca din acest trecut de frământare, să răsară imboldul tinerilor învățători, de azi.

Și să se mai știe un lucru de toți oameni, că unitatea națională au faurit-o acesti vechi dascăli. Factorul

primordial, care a deschis ochii plugarilor din Ardeal în „Gazeta Transilvaniei“, „Libertatea“, „Foaia Poporului“, „Poporul român“, „Drapelul“ etc. a fost legendarul învățător confesional din învățământul primar de pe vremuri.

Alexandru I. Sighișoreanu.

3/15 Maiu în Aiud.

Ziua măreață de 3/15 Maiu s-a serbătorit în Aiud deosebit de frumos și de impunător. Dimineața la orele 9:30 s-a oficiat serviciul divin în abele biserici românești din localitate. În biserica română gr. cat. a servit părintele Romul Pop, iar în capela ortodoxă părintele catechet Savu Savu. Serviciul divin din biserica gr. cat. a fost foarte solemn; a cântat frumos corul liceului Titu Maiorescu, condus de dl. profesor Valer Rusu. La acest înălțător serviciu divin a azistat ca oaspe străin dl Eugen Botez scriitorul cu renume Jean Bart, membru al Academiei române, trimis de „Universitatea Liberă“ din București ca se conferențieze la ședința festivă a măreței serbători naționale de 3/15 Maiu. De față erau și autoritățile civile și militare, întreg corpul profesoral și învățătoresc român din localitate, dimpreună cu elevii școalelor. Poporul a lipsit aroape cu desăvârșire; o dovadă, că poporul nostru de rând încă nu e pătruns de însemnătatea serbătorilor noastre naționale. Și de fapt, serbătorile aceste sunt ținute de poporul nostru numai în cazul, când cad pe zile de sărbătoare bisericească, ori când la aceste sărbători e adus cu forța... Va trebui de altfel să se reglementeze definitiv și aceste sărbători naționale românești, căci avem prea multe, încât nu e mirare, că nu se pot serba pe toate cum ar trebui.

După terminarea serviciilor divine din ambele biserici, la orele 10:30 a. m. a avut loc, în sala festivă a Palatului județan un festival compus din conferințe, coruri și declamațiuni.

Acest festival a intrunii aci întreagă tinerimea școlară și inteligența română din localitate.

Festivalul a fost deschis prin „Imnul Regal“ executat cu precisiune de cătră corul mixt (liceu și școala medie de fete) condus de dl profesor V. Rusu. Urmează apoi conferința dlui Eugen Botez despre „Mișcările din 1848 în Muntenia și Moldova“. În conferința aceasta, distinsul nostru academician ne-a desvălit cu o bogăție mare de amănunte, toate frământările dela 1848 ale celor două Principate române de odinioară. Conferința din chestiune, care a fost interesantă și cu frumoase citații din M. Gogălniceanu și frumoasa „Cântarea României“ de „Aleco Russo“, zic, a fost ascultată cu viu interes de către selectul auditor, iar la sfârșit oratorul a fost aplaudat cu frenezie.

După conferința dlui Botez, urmează corul liceului Titu Maiorescu, care a executat frumos compoziția „Hai în Hora” de G. Dima. După corul acesta urmează poezia lui V. Eftimiu „Spre Soare”, care a fost bine declamată de către dșra Silvia David, elevă în clasa I. comercială. Punctul al V-lea din programul festivalului a fost rezervat dlui Ovidiu Hulea, directorul liceului de stat din localitate. Dl director Hulea, urcând la tribună în rop-tul șgomotos al aplaudelor, ne vorbește entusiasmat despre marile evenimente, ce sau desfășurat pe pământul frumos al Ardealului în epocalul an 1848. Vorbirea dlui director Hulea sub toate raporturile, a fost admirabilă. Cu deosebire partea primă a ei, a avut o dicțiune impecabilă și unde am înregistrat atâtea figuri poetice, a fost un adevărat cap de operă. Subsemnatul am auzit adeseori vorbind pe dl Hulea, dar pot declara, că nici când n'a vorbit așa de frumos, ca acuma. Aiudenii se mândresc de oratoria dlui director Hulea, care nu va fi întrecută de mulți oratori de ai noștri. Am făcut declarațiile aceste fără teamă, că voi putea fi desmințit așa de ușor de către cineva.

Dl director Hulea, care prin maestrăi vorbire, ne-a electrizat pe toți, a fost aplaudat șgomotos minute întregi de către cei prezenți. După aceste corul mixt ne execută armonios compoziția „Gheorghită Măi”. Urmează poezia lui G. Coșbuc: „Decabal către popor” declamată cu mult temperament de dl Victor Oțoiu elev cl. VII. liceală. De încheiere s'a cântat maestos de către corul liceului, compoziția: „Trăiască România Mare”.

În legătură cu piesele corale, ce s-au executat la acest festival aș avea o propunere, dar fără nici un gând de a jigni pe dl profesor Rusu, care de altfel a executat bine, corect, toate piesele corale din program, că adecă pe viitor la serbările naționale să alegă piese anume, potrivite, pentru aceste ocaziuni, eliminând tot ce nu cadrează cu mândria și demnitatea noastră de neam.

Seara la orele 9 a avut loc o serată dansantă în saloanele hotelului „Szeidl”.

SIRIUS.

○○○◎○○○

PRIBEAG.

*Demult am rătăcit pe căi bătute în spini,
În noaptea veșniciei m'am fost pierdut demult,
Tu vis din alte lumi vii și azi să m'anini,
Când șoptele vieții eu nu le mai ascult.*

*Un tainic dor m'a îndemnat să bat și căi necunoscute,
În alte lumi am căutat ce n'am găsit . . . viața mea . . .
O floare moartă pe-un mormânt și depe cer o stinsă stea,
Și umbra altor lumi s'ăsterne pe flori și stele dispărute . . .*

*Sau eu vîșez s'au nici nu știu, că'n lume totu-l trecător
Pe-a vieții sir s'au adunet atâtea zile la un loc
De mă gândesc iar în trecut pare, că n'am trăit deloc
Și tot sunt obosit de drum, de dor, de vis înșelător . . .*

V. Târnăvean.

Reforma învățământului particular

Ce conține proiectul

Proiectul de reformă al învățământului particular, a fost în mod definitiv redactat, și va fi adus, zilele acestea în discuțiunea parlamentului.

Suntem în posesia acestui proiect de mare importanță și care este merit a reglementa, învățământul. Proiectul reglementează una din chestiunile cele mai delicate, — aceea a învățământului minoritar — care în majoritate e particular.

Cine pot deschide școli particulare

Orice cetățean român, orice societate și confesiune recunoscută de stat poate deschide școli particulare.

Școlile cari se pot deschide sunt: grădini de copii, școli primare și școli secundare teoretice și practice.

Actualile școli normale minoritare sunt menținute, după cum toate școlile actuale cu drept de publicație, își vor conserva drepturile câștigate.

Dreptul de publicitate

Dreptul de publicitate, pentru școlile cari se vor înființa ulterior aplicării legii, se putea acorda după anumite condițiuni prevăzute de lege.

Acest drept de publicitate consistă în faptul că școlile particulare promovează direct elevii lor ca și școlile statului, nefăcându-se nici o deosebire între școlile de stat și cele particulare.

Dreptul de publicitate, precum și dreptul de a deschide școli particulare se acordă de către consiliul permanent și instrucție. De asemeni, închiderea acestor școli, sau ridicarea dreptului de publicitate se face tot de consiliul permanent, după ce școlile au primit două avertismente la intervale de 3 luni, unul de altul.

Pedepsele corpului didactic al școalelor particulare cu drept de publicitate se aplică de către susținătorii școliei și numai în cazul când aceștia nu iau măsuri de îndreptare sau pedepsirea abaterilor, intervine ministerul.

Reglementarea azilurilor și internatelor

Proiectul de lege reglementează normele după cari pot funcționa azilurile școlare confesionale evreești, precum și pe cele musulmane. Asemenea și internatele de toate gradele.

Drepturile câștigate sunt menținute

Proiectul ocupându-se de copiii preparați în familie, reglementează normele după cari aceștia pot trece examenele, conservând tuturora, drepturile câștigate până la aplicarea legii.

Limba în școlile minoritare

Pentru toate minoritățile limba de predare în școlile particulare, este aceea a copiilor minoritari cari frecventează școala.

Se vor preda în limba statului numai: limba română, istoria, geografia și Constituția țării.

Personalul acestor școli va fi recrutat și numit de susținătorii școlii, numai dintre acei cari indeplinesc condițiunile cerute și la școlile statului

„România“

Gânduri.

Fericirea și mulțumirea socială a omenirii, se poate ajunge, când cărmuitorii statelor vor ridica învățământul primar la apogeul cel mai înalt de emancipare, visat de pedagogii lumii.

Cum să înțelegem acest apogeu ?

1. Prin o reformă radicală a învățământului primar rural, întocmită conform trebuințelor noastre sociale de stat eminent agricole.

2. Tipul școlii normale de azi, să fie o universitate, întocmit acest tip, deașa, încât fiitorii învățători dela sate să aibă o pregătire specială de înalte cunoștințe economice — prin care trebuie îndrumat — noul țăran român din Europa.

Învățământul primar rural și normal de azi e o improvizație de legi, copiate din alte țări industriale a-le Apusului.

Deci un import zădarnic, fără de rezultat practic și real pentru nevoile noastre speciale de stat agrar. *Alexandru I. Sighișoreanu.*

O faptă bună.

Directorul Uzinelor „Solvay“ din comuna Ocnele Murășului jud. Alba de jos, Dl Negro și Consiliul de Administrație a votat pentru fondul de ajutorare a elevilor orfani de pe lângă școala primară de stat „Dascălul“, suma frumoasă de Lei 10.000. Îmi țin de datorință a le mulțumi în numele școlii și elevilor și pe aceasta cale. — O asemenea faptă ar fi bine imitată.

Ocnele Murășului, la 12 Maiu 1925.

Ioan Moldovan, dir. școlii.

De ale Cooperativei noastre.

La apelul publicat în No. 1., al revistei noastre au mai răspuns următorii membrii: Iuliu Moldovan 5000 lei, Aurel Tecșa, Emil Lazar, Vasile Zina, Emanoil Muntean câte 3000 lei, Ilie Ban, Nicolae Cristian, Augusta Frantz, Alexandru Sighișorean, Hortenzia Bratu, Martin Balogh, Eugenia Bunea câte 2000 lei. Total 31.000 lei. Total general 69.000 lei. — În zilele acestea au sosit transporturi noi de șifoane, pânzeturi, cartoane, batizuri, marame, crepoane, etc.

Partea oficială.

Toate ordinile și circularele, ce se vor publica în partea aceasta a revistei, vor trebui să fie imediat înregistrate și executate conștiențios de către cei vizaji.

Revizoratul școlar al județului Alba de Jos.

No. 763/1925.

I.

Către toate direcțiunile școlaelor primare de stat.

Avem onoare a Vă aviza, că amăsurat ord. 4819—925 Inșp. reg. IV a învățământului, pentru viitor scutirea de frecvența școlară în cazuri de infirmitate să va face exclusiv în temeiul Certificatelor eliberate de oficiul sanitar județan. În consecință, Va veți acomoda acestei dispozițiuni, punând în vedere părinților interesați, procedura ce au se urmēze.

No. 772/1925.

II.

Spre știre, orientare și conformare, avem onoare a Vă aviza, că On. Minister al Instrucțiunii Publice în temeiul ord. 26882—925 a dispus, ca și copiii de cetățeni străini se fie scutiți de taxa specială de frecvență.

No. 1212/1925.

III.

Amăsurat ord. 7502—925 al Inșp. regiunii, avem onoare a Vă aviza, că învățătorii școlaelor primare în conformitate cu jurnalul Consiliului de Ministrii Nr. 465—924, pentru deplasările la cercurile culturale și conferințele învățătoresți vor primi din Cassa Comitetelor școlare respective următoarele diurne:

Învățătorii până la 800 Lei leafă de bază 120 Lei

Învățătorii de peste 800 Lei leafă de bază 150 Lei pe zi. În această sumă intră și transportul și hrana. Dnii prezidenți a Comitetelor școlare sunt rugați a achita învățătorilor interesați diurnele convenite, pe lângă chitanță în regulă, pe carea Prez. Cercului va confirma participarea le ședință a inv solicitante.

No. 1220/1925.

IV.

Amăsurat ord. 54008—925 al On. Ministr. sunteți rugați ca cel mult până la finea acestei luni, să binevoiiți a achita la oficiul nostru, sumele incurse pentru cărămizile vândute în favorul Orfelinatului din Predeal.

P. Revizor școlar, AUG. OCNEAN.

ȘTIRI.

Liceul „Titu Maiorescu“ la serbările din Blaj. Elevii liceului „Titu Maiorescu“ din loc sub conducerea profesorului de istorie și gimnastică dl Eugen Hulea a luat parte la concursul athletic din Blaj cu prilejul serbărilor de 3/15. Au participat vreo 75 școli dintre cari, premiul al doilea la concurs l-a luat liceului nostru din loc, predând însuși Ex. S. Mitropolitul Suciu steagul de mătasă al Blajului. Cu bucurie constatăm, că la liceul nostru să muncește interes, de-și e înființat de trei ani numai. Au mai fost decorați cu medalia de bronz următorii elevi: Eugen Faust din cl VII. pentru aruncarea greutății 11 m; Varga Victor cl VI. la salt înaltime 152 $\frac{1}{2}$ cm. Sândulescu Petru cl VII. Dobrotă Tomă cl VI. și Marcu Achim cl VI. au fost cei dintâi la fuga. Felicităm pe directorul liceului și indeosebi pe profesorul de gimnastică dl Eugen Hulea prin a cărui stărnuiță elevii liceului au dat dovezi frumoase de prestații fizice la serbările din Blaj.

Promovări. La examenul depus în vara anului 1924 înaintea Comisiunii. de pe lângă Inspectoratul Regional al Învățământului din Sibiu și Cluj, au fost promovați următorii învățători minoritari din județul nostru: Maria Sztamari inv. de stat (Aiud), Andrei Szöcs inv. rom. cat. (Aiud), Ana Nurid-sány inv. rom. cat. (Aiud), Hermann Walther inv. luteran (Aiud), Ion Kézdi, Aurelia Gellért, M. C. Barborik, M. Cordata Ferenczi și M. Cleta Arros inv. rom. cat. (Alba-Iulia), Alexandru Czeglédy

și Iulia Kolunbán, inv. reform. (Alba-Iulia), Martin Riffelt inv. lut. (Alba-Iulia), Vilma Ajtai inv. fără post (Ighiu), Hedviga Schell inv. lut. (Uioara), Ida Elekes inv. reform. (Băgău), Ana Koncsag inv. rom. cat. (Bărăbant), Bela Bartha inv. ref. (Ciumbrud), Magdalena Kaba inv. ref. (Liorint), Maria Thal inv. lut. (Mănărade), Balint Soós și Elisabeta Lőrinczi inv. ref. (Oieș-dea) Valeria Kornya inv. de stat, (Roșia Montană), Edmund Elekes inv. de stat, (Șoimuș), Gustav Ungar inv. lut. (Țapu), Wilhelm Kocsis inv. rom. cat. (Teiuș), Zoltan Veres inv. ref. (Teiuș). Gheorghe Pandur inv. rom. cat. (Tiur), Ioan Welmann inv. lut. (Ungureiu) Carol Winterfeld inv. lut. (Vingard), Györgyike Péterfi inv. ref. (Vințul de jos), Elisabeta Ács, Martin Balogh inv. de stat (Aiud), Francisc Kiss inv. ref. (Heria), Berta Incze inv. rom. cat. (Uioara), Bela Gaál și Ignațiu Kálmán inv. izr. (Alba-Iulia), Margareta Scrobote inv. de stat (Zlatna), Terezia Ács inv. fără post (Zlatna), Ana Thamó inv. ref. (Ocna Sibiului), Alexandru Ferencz inv. ref. (Căpud), Roza Szöcs inv. fără post (Aiud) și A. Andrassy inv. de stat (Uioara).

Cei, cari nu sunt înșirați aci, se vor prezenta la examen în vara anului 1925. Data acestui examen se va anunța ulterior.

Posta Redacției. Dlui A. P. în Ș. Regretăm, dar nu vă putem publica cele trimise, în felul cum sunt redate. Am intervenit însă în cauză. — Dlui N. Sz. Abrud. Vă mulțumim pentru cuvintele adresate.